

Sammendrag:

Reisevaner med fly 2003

Om undersøkelsen

Reisevaneundersøkelsen på fly 2003 er den siste av en lang rekke undersøkelser som Luftfartsverket/Avinor har latt gjennomføre helt siden 1972. Formålet med undersøkelsene er å supplere den løpende passasjerstatistikken med data om flypassasjerene og deres reisevaner. Avinor og Transportøkonomisk institutt har samarbeidet om undersøkelsen, som i sin helhet er finansiert av Avinor.

Den foreliggende undersøkelsen er den største som noensinne er gjennomført i Norge når det gjelder fly. Den omfatter i prinsippet all ruteflyging i Norge og mellom Norge og utlandet, dessuten er det foretatt intervjuer på et utvalg avganger med charterfly. Datainnsamlingen foregikk i bestemte uker gjennom hele året for å ta høyde for sesongsvariasjoner. Det ble foretatt intervjuer på 33 av landets lufthavner, og dermed sikret en seg at alle relasjoner innenlands samt alle utenlandsdestinasjoner med rutefly ble dekket av undersøkelsen. Totalt ble det gjennomført intervjuer med 110.014 passasjerer, 62.906 intervjuer på innland, 43.575 intervjuer på ruteflygninger til utlandet og 3.533 intervjuer på charterflygninger til utlandet. Praktisk talt alle selskaper både på innland og utland er representert i undersøkelsen. Datamaterialet er blåst opp slik at det tilsvarer trafikken i 2003.

Reiseomfang og reisefrekvenser

Siden forrige reisevaneundersøkelse i 1998 har Gardermoen erstattet Fornebu som landets hovedlufthavn, men utenom dette har det ikke skjedd endringer i lufthavnstrukturen. Den liberaliseringen i luftfarten som foregikk på 1990-tallet, har først i de senere år slått ut for fullt. Vi kan nå registrere at vi er inne i en svært turbulent periode, gjennom blant annet stadig nye selskapskonstellasjoner og allianser, prøving og feiling i markedet og kamp mellom lufthavner. Aller viktigst er det kanskje at lavprisselskapenes veldige ekspansjon har hatt stor betydning også for de eldre og tradisjonelt oppbygde selskapene og deres kundeprofiler.

Flyet sto for seks prosent av det totale persontrafikkarbeidet her i landet i 2003. For lengre reiser er flyet nå det viktigste transportmiddel både innenlands og til og fra utlandet. Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2001 viste at 42 prosent av alle reiser innenlands som var lengre enn 300 km ble gjennomført med fly. Likevel har det vært en liten nedgang i innenlandstrafikken siden 1999, og i 2003 ble det gjennomført 8,7 millioner flyreiser.

For reiser mellom Norge og utlandet med rutefly har det derimot vært en økning. Mens det i 1998 ble foretatt 5,9 millioner utenlandsreiser, var tallet fem år senere 6,8 millioner. Dessuten vokste chartertrafikken til utlandet kraftig fra ca 1,3

Rapporten kan bestilles fra:

Transportøkonomisk institutt, Postboks 6110 Etterstad, 0602 Oslo

Telefon: 22 57 38 00 Telefax: 22 57 02 90

millioner til litt over to millioner i 2001. De seneste to årene har trafikken med charterfly gått tilbake, og i 2003 ble det registrert om lag 1,7 millioner enkeltreiser. Den viktigste årsaken til dette er nok at skillet mellom rutenflyging og charterflyging blir mer og mer utvisket, blant annet fordi det opprettes stadig flere ruteforbindelser til steder som en tidligere bare kunne nå direkte med charterfly. Fra og med 2004 vil Avinor derfor i den løpende statistikken gi tall for både rute og charter under ett.

Befolkningen i Norge foretok i 2003 i gjennomsnitt nesten to enkeltreiser med fly innenlands, altså en tur/retur-reise i året. Mest reiser de som bor i Nord-Norge, mens de som er bosatt på Østlandet reiser minst. Til utlandet foretas det i gjennomsnitt en enkelreise i året, men her er det folk på Østlandet som reiser hyppigst, mens de som er bosatt i Nord-Norge reiser minst.

Med kundegrunnlaget mener vi alle personer som har foretatt minst en flyreise i løpet av ett bestemt år. På reiser innenlands dreide dette seg i 2003 om 1,7 millioner mennesker. Hver av disse foretok i gjennomsnitt tre tur/retur-reiser. Kundegrunnlaget på utenlandsrutene var på 2,0 millioner personer, 55 prosent av disse var bosatt i Norge. Sammenligner vi med kundegrunnlaget beregnet ved forrige reisevaneundersøkelse i 1998, finner vi at dette har økt kraftig. I 1998 var det knapt 1,2 millioner som hadde foretatt en flyreise innenlands, mens kundegrunnlaget på utland var drøyt 700.000.

40 prosent av flyreisene innenlands og 39 prosent utenlands foretas av kvinner. Kvinneandelen har steget jevnt siden begynnelsen av 1980-tallet, da den var 25 prosent. Mannsdominansen er størst for de arbeidsbetingede reisene, mens kvinnene er i flertall på private reiser.

Reiseformål og andre kjennetegn ved reisen

Flytrafikken generelt bærer preg av et relativt klart skille mellom to delmarkeder: Det ene delmarkedet består av reiser som foretas i samband med arbeidet, her kalt yrkesreiser, og reiser som foretas til og fra arbeidet. Slike reiser betales som regel av arbeidsgiver eller eget firma. I denne rapporten kaller vi dette *arbeidsbetingede reiser*. Det andre delmarkedet består av de øvrige reiser, som vi her kaller *private reiser*. Både på innenlandsrutene og ikke minst på rutene til utlandet har andelen yrkesreiser sunket kraftig siden 1998, mens pendlerreiser har økt, særlig på utland. Tabellen viser også at andelen private reiser har økt kraftig, aller mest på utland.

Tabell: Reiser med rutenfly etter hovedformål. 1992, 1998 og 2003. Prosent.

Formål	1992		1998		2003	
	Innland	Utland	Innland	Utland	Innland	Utland
I alt	100	100	100	100	100	100
Yrkesreiser	53	57	49	56	41	36
Reise til/fra arbeid	9	3	12	4	11	8
Private reiser	38	40	39	40	48	56

TØI rapport 713/2004

Hver åttende flyreise innenlands foregår med utreise og hjemreise på samme dag. Dette er en nedgang fra tidligere års undersøkelser da andelen lå stabilt rundt 16-17 prosent. Den viktigste årsaken til dette er nok økningen i andelen private reiser, som er av kortere varighet enn yrkesreisene. I gjennomsnitt har man åtte overnattinger når man reiser privat, mens man bare er borte tre netter når man er på yrkesreise (dagsturer inkludert). For utenlandsrutene er gjennomsnittlig oppholdstid borte fra hjemmet 10 netter.

Knappt halvparten av reisene innenlands betales av arbeidsgiver. Av disse oppgir 64 prosent at de har privat arbeidsgiver, 29 prosent offentlig arbeidsgiver mens syv prosent er selvstendig næringsdrivende. Blant dem som reiser i private gjøremål betaler drøyt tre av fire billetten selv. De øvrige får reisen dekket av arbeidsgiver eller trygdekontoret. På utenlandsrutene er det 52 prosent som betaler billetten selv.

Billettyper og rabattstruktur har endret seg mye i luftfarten de seneste årene. Dette var årsaken til at vi nå spurte om hvilken billettpris den reisende hadde betalt for sin tur/retur billett i stedet for å spørre om hvilken "klasse" den enkelte reiste på, slik vi har gjort ved tidligere undersøkelser. En gjennomsnittsbillett innenlands kostet kr 2.700. For en forretningsreise var gjennomsnittsprisen kr 3.252, mens den var kr 2.126 for en privat reise. For alle reiser mellom Norge og utlandet under ett var gjennomsnittlig billettpris kr. 4.900. For arbeidsbetingede reiser var prisen kr. 6.200, for de private reisene kr. 4.000.

Flytoget til og fra Gardermoen brukes av hele 40 prosent av dem som reiser innenlands og 32 prosent av dem som skal til utlandet. Andelen som reiser kollektivt (inkludert taxi) til Gardermoen er 70 og 63 prosent for henholdsvis innland og utland. Sammenlignet med store lufthavner i andre land er kollektivandelen til Gardermoen høy. De mest brukte transportmidler til landets øvrige lufthavner er taxi, privat transport med bil som returneres ("kiss and ride"), privatbil som parkeres på lufthavnen ("park and ride") og buss.

Innenlandstrafikken ble i 2003 dominert av fire selskaper (markedsandel i parentes): Braathens (41 %), SAS (32%), Widerøes flyveselskap (14 %) og Norwegian (12%). På rutene til og fra utlandet hadde SAS en markedsandel på 43 prosent, en nedgang fra 59 prosent i 1998. Dette viser at SAS får stadig skarpere konkurranse både fra de nye lavprisselskapene og de tradisjonelle operatørene.

Det har vært store svingninger i chartertrafikken fra Norge til utlandet i løpet av de seneste årene. Hovedinntrykket er likevel vekst, og toppen ble nådd i 2001. De siste årene har det vært en nedgang i trafikken. Nesten halvparten av reisene går til Spania, mens Hellas mottar 22 prosent av de reisende. Fire av fem charterreisende bor på hotell på reisemålet. 23 prosent av de reisende har bestilt kun flyreise, de øvrige har bestilt en pakke med reise og opphold.